

Град Ниш

Градска управа за планирање и изградњу

Комисији за планове

ПРИМЕДБЕ НА НАЦРТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА НИША

Поштовани,

Увидом у Нацрт Просторног плана Града Ниша као и у Стратешку процену утицаја Просторног плана на животну средину утврдили смо бројне повреде и неусклађеност са императивним прописима као и решења која су у колизији са јавним интересом, а пре свега са заштитом животне средине и права грађана на снабдевање водом, због чега подносимо следеће ПРИМЕДБЕ НА НАЦРТ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА НИША, док ћемо ПРИМЕДБЕ НА ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ДАТИ У ПОСЕБНОМ ДОКУМЕНТУ:

ПРИМЕДБА 1. Употреба појма „мешовита намена“ у Просторном плану Града Ниша је изузетно штетна, потенцијално коруптивна и пракса супротна позитивно-правним прописима и представља неприхватљив облик одређивања намене у урбанистичком и просторном планирању.

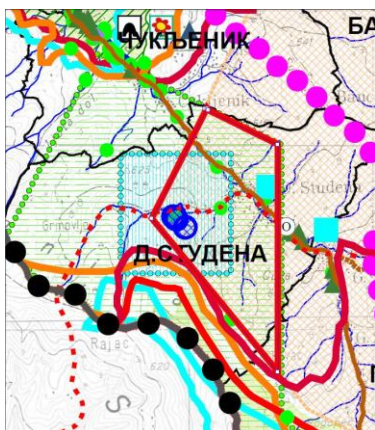
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

У последњих пет година у Нишу се у поступцима урбанистичког планирања увело правило коришћења појма „мешовита намена“ у урбанистичким плановима, док та пракса не постоји готово нигде у Србији. Ова је пракса довела до бројних повреда јавног интереса, па и до афера којима је Ниш постао препознатљив као терен инверститорског урбанизма, којим се уместо јавног фаворизује интерес приватних инвеститора, и он проглашава за јавни. До тога долази јер се у плановима виших нивоа тзв. „мешовита“ намена не разрађује, и то се оставља дискрецији доносилаца одлука који, често под притиском извршне власти, па и под политичким притиском и пред интересом крупног капитала одлуке о објектима јавне намене у мешовитој намени доносе у најнижим нивоима планирања, током планова детаљне регулације, а мишљења општинских скупштина се доносе без озбиљног разматрања утицаја на јавни интерес и животе људи који ту живе. Непостојање стратешких процена о утицају планова на животну средину, у комбинацији са праксом „мешовите намене“, створила је од Ниша поље инвеститорског урбанизма, са девастираним квалитетом живота, изгубљен идентитет градског језгра услед притисака инвеститора, као и због невршења контроле и непоштовања обавеза инвеститора изграђених објеката да оставе минимум процента зелене површине.

Поред јако лоших последица на јавни интерес, и велики коруптивни потенцијал, институт „мешовите намене“ је дерогиран и новим позитивно-правним прописом Закона о посебним условима за евидентирање и упис права на непокретностима ("Службени гласник РС", број 91 од 23. октобра 2025.) који у чл. 20. ст. 8 предвиђа обавезу локалне самоуправе да евидентира постојеће или планиране површине јавне намене кроз обавезу достављања Агенцији „дигиталног зонинг плана“ који садржи обележене зоне постојеће или планиране површине јавне намене или јавне површине које су у обавезној јавној својини. Питање које се поставља је како ће Град Ниш одговорити овој обавези када су помешани облици приватне и јавне намене у тзв. „мешовитој намени“.

ЗАХТЕВ ЗА ИЗМЕНУ БР.1. – У процесу урбанистичког планирања обуставити коришћење доказано штетног института „мешовите намене“ за кога је урбанистичка пракса последњих година у Нишу показала да је волунтаристички, оставља простор за дискрециона права политичких доносилаца одлука, да фаворизује приватни, насупротив јавног интереса, да је потенцијално коруптиван, и да омогућује дискрецију доносилаца свих а посебно нижих нивоа урбанистичких планова. Потребно је вратити се у претходно постојеће оквире „јавне и осталих намена“ којима се јасно, за разлику од мешовите намене, одређују и обезбеђују сфере јавног интереса на подручјима урбанистичких планова. Обуставити даљу примену појмова „мешовита намена“, у планирању и вратити се јасном раздвајању ЈАВНЕ И ОСТАЛИХ НАМЕНА.

ПРИМЕДБА 2. Нацрт Просторног Плана града Ниша уводи поља истражних радова за геолошка истраживања и рударење у ДВА ОД ЧЕТИРИ НИШКА ВОДОЗАХВАТА – и то тако што шрафуре истражног поља уноси у све три зоне санитарне заштите водизворишта „Студена“ а предвиђа уцртана поља истражних радова и у близини водоизворишта „Студена“, (СЛИКА 1), тако што шрафуру истражно поље уноси и крај „Моравског водоводног система“ са његовим извориштима Топлик и Пештер на северној страни захвата Просторног плана (СЛИКА 2), на коме је истражно рударско поље уцртано на северном ободу Града Ниша, између села Копајкошара, Кравље, Церје, Каменица, Горњи Матејевац, Јасеновик, Врело и Грбавче, а која је се делом налази у административном подручју које обухвата Просторни план Града Ниша (остатак истражног поља је на територији општине Сврљиг) и то у широј зони санитиране заштите са бројним извориштима подземних и топлих вода, постојећих или планираних резервоара за воду, као и у делу изузетних природних, као и историјских вредности и предела посебних одлика.

Слика 1

Слика 2

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Предвиђањем локација планираних истражних радова и бушотина на подручју изворишта Студена са издашношћу од 600л/сек, као и на део Моравског водоводног система, са његовим извориштима Топлик и Пештер, и бројним извориштима подземне воде, резервоара „Пећина к.д.550 мм који су на широј зони санитарне заштите представља КОМПЛЕКСАН УДАР НА ЖИВОТ, ЗДРАВЉЕ И ОПСТАНАК 250.000 грађана Ниша и бројних нишких села који се снабдевају водом са ових водизворишта.

У опасности од геолошких истраживања за потребе будућег рудника налазе се ДВА ОД ЧЕТИРИ НИШКА ВОДОИЗВОРИШТА као и аутономни сеоски водоводи.

Ниш се водом снабдева са 4 извора и то:

1. Регионални водоводни система „Љуберађа -Ниш“ кога чине четири карстна извора Љуберађа, Дивљана, Мокра и Крупац, а вода се допрема преко магистралног цевовода до крајње тачке резервоара прве висинске зоне Виник, на северу града, а поред Ниша из овог регионалног водовода се снабдевају и општине Бабушница и Бела Паланка. Овај цевовод има максималну моћ од 1400 лит/сек.
2. Водоводни систем „Студена“ кога чине три каптирана врела изворишта Студена, са кога се вода транспортује магистралним цевоводом, старим 60 година, максималне пропусне моћи од 300лит/сек, који се транспортује до прве висинске зоне „Делијски вис“, а потом и у другу, трећу и четврту висинску зону у јужном делу града.
3. Извориште „Медијана“ које је подземно извориште са вештачким прехрањивањем издана из реке Нишаве, која је често веома загађена (Ниш нема постројење за пречишћавање отпадних вода) и чији је максимални капацитет 600лит /сек
4. „Моравски водоводни систем“ кога чине карстна изворишта Топлик и Пештер, који поред Ниша снабдева села Миљковац, Паљина, Берчинац, Горња Топоница и

околна села у приобаљу Мораве, а Моравски водовод је са градским системом спојен код горње Топонице.

Поред тога постоје и аутономни водоводи за села која нису прикључена на водоводни систем. То је аутономни систем „Врело“ из кога се снабдева Палиграце, Велепоље и Горња Трнава са подручја Простороног плана града Ниша и село Врело на територији општине Алексинац. Поред овог система постоје сеоски аутономни системи из којих се на

Градској општини Пантелеј снабдевају села Церје, Каменица, Јасеновик, Малча, Врело, Ореовац и Пасјача.

Градској општини Црвени Крст села Кравље и лесковик

Градска општина Палилула села Доње Власе, бербатово и Вукманово

Градска општина Нишка Бања села Горња Студена, банарево, Равни До, Куновица, Јелашница, Лазарево Село, Радикина Бара, Раутово, Островица, Сићево и Просек.

Увидом у Нацрт Просторног плана града Ниша увидели смо да су :

- мапе истражних поља за геолошка истраживања уцртане преко водоизворишта Студена, и то преко све три зоне санитарне заштите, а
- да се истражно поље на северу града налази на простору Моравског водоизворишта и то у близини шире зоне санитарне заштите Зона 2, код села Кравље, где се истражно поље преклапа са зоном непосредне санитарне заштите Зона 1, као и у близини изворишта подземних вода, потом код села Церје, где се налази резервоар „Пећина“ к.д.550мм, такође са извориштем подземне воде, а истражно поље се простире и изван границе Просторног плана града Ниша, дуж Копајске реке све до села Копајкошара, пећине Самар (чувене по подземној реци Бигар, пећинском накиту и по томе што је у њој Милутин Вељковић провео 15 месеци, и тиме оборио Гинисов рекорд боравка човека у пећини), као што се истражно поље налази у близини села Каменица, са два изворишта подземних вода, села Хум са два изворишта подземних вода и села Миљковац и Бање Топило у којима су шири зона санитарне заштите и зона непосредне санитарне заштите.

Непосредно уцртане истражне зоне геолошких истраживања на два нишка водоизворишта и бројним аутономним сеоским водоводима, а за обе локације – Студена и Копајска река је 2021.год. истражно право добила компанија Еделвајс Експлорејшн а коју је аквизицијом преузела МНК Аполо Минералс, па тиме и истражно право, у директној су супротности са интересима грађана Ниша и свих села, јер су угрожена два од четири нишка водоизворишта - Студена и Моравски водовод, и аутономни водоводни системи следећих села – Церје, Каменица, Јасеновик, Врело, Малча, Ореовац, Пасјача, Кравље, Лесковик. Истражно поље предвиђено крај Копајске реке, које улази у зону шире санитарне заштите, као и непосредне санитарне заштите код села Кравље, као и истражно поље уцртано на све три зоне санитарне заштите водоизворишта Студена

ФЛАГРАНТНО СУ КРШЕЊЕ СТРАТЕШКИХ ПРОПИСА О ЗАШТИТИ ВОДНИХ РЕСУРС И УГРОЖАВАЈУ СНАБДЕВАЊЕ ВОДОМ СТАНОВНИШТВА НИША И НИШКИХ СЕЛА.

Овим се крше следећи императивни прописи:

Устав Републике Србије – чл. 74 Право на здраву животну средину

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода

Архуска конвенција

Закон о водама („Сл.гласник РС, бр 30/2010, 93/2012, 101/2016, 95/2018 и 95/2018 – др.закон)

Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. гласник РС бр. 92/08)

Решење Министарства здравља Републике Србије бр. 530-02-373/2016-10 од 7.10.2016. о одређивању зона санитарне заштите водизворишта „Студена“ на територији града Ниша чији је саставни део Елаборат о зонама санитарне заштите водоизворишта „Студена“

Стратегија управљања водама на територије Републике Србије до 2034. године – захвати високог ризика забрањени су у сливовима у којима се становништво снабдева пијаћом водом, водизворишта се штите превентивно, рударење и геолошка истраживања нису спојива са режимом заштите извора и подземних вода.

ЗАХТЕВ ЗА ИЗМЕНУ БР. 2– тражим да се из Просторног плана града Ниша у потпуности уклоне шрафирана поља којима се означавају истражна поља како у области зона санитарне заштите водоизворишта Студена, тако и да се са подручја шире зоне санитарне заштите Моравског водовода, његових извора Топлик и Пештер и аутномних сеоских водовода на општинама Црвени Крст и Пантелеј избришу шрафирана поља која означавају истражна поља која се налазе на подручју Просторног плана а у близини су села Кравље, Церје, Лесковик Кравље, Каменица. Горњи Матејевац, Јасеновик, Врело и Грбавче, а односе се на истражно поље „Копајска река“.

ПРИМЕДБА БР. 3. Из Нацрта Просторног плана види се да су на подручју Топоничка река између села Миљковац и Бање Топило предвиђене четири мини хидро електране, и то у подручју изузетних природних одлика, бања познатих и коришћених у античком периоду, извора топлих и подземних вода, станишта риба, пастрмке поточарке, ракова птица и животиња и познатих нишких излетишта.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Законом о заштити животне средине, као и Извештајем о стратешкој процени Нацрта просторног плана града Ниша на животну средину као кључни развојни ослоњци града

Ниша сматрају се заштита природе, природних вредности и животне средине као приоритетне активности са којима ће бити усклађене све друге активности на подручју Просторног плана. На који начин је са мини-хидро електранама (МХЕ) могуће остварити овакве циљеве? Градска општина Црвени Крст, а посебно део око села Миљковац располаже изузетним потенцијалима за развој туризма, као и бањског и сеоског туризма, познато је излетиште Видриште, остаци средњовековне куле Железник, очуван биодиверзитет, биљни и животињски свет, као и потенцијали Бање Видриште и Бање Топило, са Бисерном пећином и подземним водама, а које се налазе на ширем пољу санитарне заштите, док је село Миљковац у зони непосредне санитарне заштите, а мини хидроелектране би у потпуности девастирале ово за туризам и развој овог дела нишке општине Црвени Крст најзначајније подручје. Поред тога, села у зони предвиђеној за МХЕ, које се снабдевају аутономним сеоским вододводима угрожена су како истражним пољима рудника, тако и предвиђеним МХЕ, па би и тако отежано снабдевање водом становника села Каменица и Малча овим решењима било још угроженије.

ЗАХТЕВ ЗА ИЗМЕНУ БР. 4 Због изузетно негативних ефеката које предвиђене МХЕ могу да имају за ово подручје изузетне природне лепоте, туристичких потенцијала и еколошких вредности, као очиту штету за развој овог краја избрисати из Нацрта Просторног плана све четири МХЕ са Топоничке реке.

ПРИМЕДБА БР.5 Тражим забрану било каквог геолошког истраживања и рударења у близини водоизворишта Студена – Увидом у Нацрт Просторног плана Града Ниша могуће је видети да се истражно поље за геолошка и потенцијална рударска истраживања злата и бакра простире и недалеко од санитарне заштите водоизворишта Студена, на само 2, 3 км од зона санитарне заштите, као и на подручју општине Пантелеј и Црвени Крст на подручју Моравског водовода и аутономних сеоских водовода који су у широј зони санитарне заштите.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Не само у зони санитарне заштите, већ ни у близини заштићене области водоизворишта Студена које представља 25% најздравије и најквалитетније воде за 250.000 људи, а које због свог карстног порекла и рањивости подземних водоносних слојева јесте јако рањиво водоизвориште, већ ни у близини није прихватљиво никакво планирање ни истражних поља ни било каквог рударења. Било какво бушење, а камоли минирање и рударење могу фатално да утичу на пукотине у карстним стенама кроз које вода протиче, тако да вода може лако да отекне кроз пукотине у стенама и пропадне у дубље слојеве. На тај начин би се вода трајно изгубила за коришћење становника Ниша и околних села. Поред тога овакве агресивне активности и километрима далеко од водоизворишта Студена могу да утичу не само на издашност већ и на постојећи квалитет воде и бистрину воде (које се сматраа другом најквалитетнијом градском водом у Европи . иза Беча а испред Валенсије) . Истражно поље на било којој удаљености од водоизворишта које снабдева четвртину града од 250.000 људи је ризик који се не може прихаватити.

ЗАХТЕВ ЗА ИЗМЕНУ БР. 5. Из Нацрта просторног плана града Ниша ИЗБРИСАТИ све шрафуре које се односе на истражна поља , и то не само са сва три поља санитарне заштите и слива Студене, већ и из било ког дела овог административног подручја Просторног плана града Ниша.

Дакле, ни у подручју слива и зона санитарне заштите Моравског водовода и аутономних сеоских водовода на северној страни, ни у подручју водовода Студена не може бити шрафираних истражних поља.

ПРИМЕДБА БР.6. Предвиђени простори за зелену инфраструктуру у Нишу носу усклађени са прописима и трагично утичу на здравље становништва, а ППГН не предвиђа ниједну ГРАДСКУ ШУМУ У НИШУ.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

И поред изузетно лоших параметара ваздуха који је, и према Извештају о стратешкој процени утицаја Просторног плана града Ниша најгори у Србији (стр.14 Извештаја са списком из Регистра загађивача), због загађења земљишта, непостојања контроле и санкционисања инвеститора због непридржавања правила о градњи и обавезном проценту зелене површине, и поред тога што у граду осим Тврђаве и Спомен парка Бубањ не постоје градске шуме, да је зелена инфраструктура у Нишу према Извештају ДРИ о ревизији сврсисходности пословања Планирање зелене инфраструктуре у градовима (бр.400-281/2024.04/52 од 17. децембра 2024.год. <https://www.dri.rs/izvestaj/13878>) оцењена као најгора у односу на Београд и Нови Сад, као и због претеране урбанистичке изградње у ширем центру града Ниша, без контроле спровођења обавезе о минимуму зелених површина , и о најнижем предвиђеном проценту зелених површина од 20% (10% у додоиру са земљом) у односу на остале градове, а о чему говори и Извештај о стратегији процене Просторног плана града Ниша на животну средину, Просторни план не предвиђа НИЈЕДНУ ГРАДСКУ ШУМУ са очуваним биодиверзитетом, биљним и животињским светом као неопходним условом за здравље станивништва. неопходно је испланирати више градских шума на територији града Ниша.

ПРЕДЛОГ ЗА ИЗМЕНУ БР.6. На свакој градској општини испланирати по једну градску шуму, као што у међублоковским просторима треба планиратио тзв. мини-цепне паркове, а за општину Палилула која нема ниједан парк, а постојећи међублоковски простори се користе за подземне контејнере, **ПРЕДВИДЕТИ ГРАДСКУ ШУМУ ИЗНАД СТАРЕ ЦИГЛАНЕ.** Тај простор величине 3,5, хектара који је кршењем императивних прописа и процедура , и фаворизовањем партијски повезаних инвеститора 2022.год. пренет у „мешовиту намену“ изузети из стамбене изградње, **ВРАТИТИ МУ ЈАВНУ НАМЕНУ,** како би се очувао постојећи биљни и животињски свет, а тај простор сачувао од могућих опасности које му прете у виду клизишта, због нарушавања статике брда, а **ГРАДСКА ШУМА** на преосталих 3,5 хектара унапредиће лоше параметре зелене инфраструктуре, загађење ваздуха и донети све благодети становништву, не само Палилуле .

У Нишу, 8.12.2025. год.

проф.др Тамара Миленковић Керковић
Одборник у Скупштини Града Ниша
Ул. Мокрањчева 29/6, Ниш,
tamarakerkovic@gmail.com

моб.тел

0631404757

